

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y - DƯỢC ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN**

NGUYỄN HUY HOÀNG

**NGHIÊN CỨU ĐẶC ĐIỂM LÂM SÀNG,
CẬN LÂM SÀNG, KẾT QUẢ SÓM NỘI SOI
TÁN SỎI NIỆU QUẢN BẰNG LASER HOLMIUM
TẠI BỆNH VIỆN HỮU NGHỊ VIỆT ĐỨC**

LUẬN VĂN BÁC SỸ NỘI TRÚ BỆNH VIỆN

THÁI NGUYÊN - 2013

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y - DƯỢC ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN**

NGUYỄN HUY HOÀNG

**NGHIÊN CỨU ĐẶC ĐIỂM LÂM SÀNG,
CẬN LÂM SÀNG, KẾT QUẢ SÓM NỘI SOI
TÁN SỎI NIỆU QUẢN BẰNG LASER HOLMIUM
TẠI BỆNH VIỆN HỮU NGHỊ VIỆT ĐỨC**

Chuyên ngành: Ngoại khoa

Mã số: NT 62.72.07.50

LUẬN VĂN BÁC SỸ NỘI TRÚ BỆNH VIỆN

Hướng dẫn khoa học: TS NGUYỄN TRỌNG KHÌN

THÁI NGUYÊN - 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và chưa được ai công bố trong bất kỳ công trình nghiên cứu nào khác.

Thái Nguyên, ngày 30 tháng 4 năm 2013
Tác giả

NGUYỄN HUY HOÀNG

LỜI CẢM ƠN

Trong trang đầu của luận văn này, tôi xin trân trọng cảm ơn:

- Ban giám hiệu, Phòng Đào tạo sau đại học, Bộ môn Ngoại Trường Đại học Y - Dược Thái Nguyên.

- Ban Giám đốc, Phòng Tổ chức cán bộ, Phòng Kế hoạch tổng hợp, Khoa Ngoại Tổng hợp, Khoa Ngoại Tim mạch - Lồng ngực, Khoa Ngoại Tiết niệu, Khoa Chấn thương chỉnh hình Bệnh viện Đa khoa Trung ương Thái Nguyên.

- Ban Giám đốc, Khoa Ngoại Bệnh viện trường Đại học Y – Dược Thái Nguyên.

- Ban Giám đốc, Phòng Kế hoạch tổng hợp, Phòng Lưu trữ hồ sơ bệnh án. Cảm ơn tập thể Khoa 14, Phòng mổ C, Phòng mổ Nội soi, Phòng mổ thực nghiệm, Khoa Gây mê hồi sức, các phòng, ban của Bệnh viện Hữu nghị Việt Đức.

Đã luôn nhiệt tình giúp đỡ, tạo điều kiện thuận lợi cho tôi trong quá trình học tập, công tác và hoàn thành luận văn này.

Với lòng biết ơn chân thành, tôi xin được bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới:

- TS.Nguyễn Trọng Khìn, người thầy đã tạo mọi điều kiện thuận lợi, tận tâm dạy bảo, hướng dẫn tôi trong quá trình học tập tại Bệnh viện Hữu nghị Việt Đức và giúp đỡ tôi nghiên cứu và hoàn thành luận văn này.

- PGS.TS Trần Đức Quý - Phó hiệu trưởng - Trưởng phòng đào tạo sau đại học Trường Đại học Y - Dược Thái Nguyên, TS Vũ Thị Hồng Anh, TS Lô Quang Nhật, BSCKII Nguyễn Vũ Phương, BSCKII Nguyễn Văn Sửu, BSCKII Nguyễn Công Bình, những người thầy đã chỉ bảo, đóng góp nhiều ý kiến quý báu giúp tôi hoàn thành luận văn.

- Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành đến các Thầy, Cô trong Hội đồng bảo vệ đã đóng góp nhiều ý kiến quý báu cho luận văn.

Xin gửi lời cảm ơn sâu sắc cha, mẹ, gia đình những người luôn bên tôi động viên, dành cho tôi những điều kiện thuận lợi nhất để học tập và hoàn thành luận văn. Xin cảm ơn bạn bè, đồng nghiệp và các anh em Bác sỹ nội trú đã giúp đỡ tôi trong quá trình học tập. Cảm ơn tất cả các bệnh nhân trong nghiên cứu và thân nhân của họ đã tạo điều kiện cho tôi hoàn thành luận văn này.

NGUYỄN HUY HOÀNG

CÁC CHỮ VIẾT TẮT TRONG LUẬN VĂN

BN	: Bệnh nhân
BQ	: Bàn quang
CLVT	: Cắt lớp vi tính
ĐM	: Động mạch
HCNT	: Hội chứng nhiễm trùng
n	: Số lượng bệnh nhân
NQ	: Niệu quản
THA	: Tăng huyết áp
TSNCT	: Tán sỏi ngoài cơ thể
TSNS	: Tán sỏi nội soi
UIV	: Chụp niệu đồ tĩnh mạch
%	: Phần trăm

MỤC LỤC

<i>Lời cảm ơn</i>	
<i>Lời cam đoan</i>	
<i>Danh mục chữ viết tắt</i>	
<i>Mục lục</i>	
<i>Danh mục bảng</i>	
<i>Danh mục biểu đồ</i>	
<i>Danh mục hình</i>	
Đặt vấn đề	1
Chương 1: Tổng quan	3
1.1. Giải phẫu sinh lý của niệu quản	3
1.1.1. Giải phẫu niệu quản	3
1.1.2. Sinh lý niệu quản	9
1.2. Sự hình thành sỏi và diễn biến tự nhiên của sỏi	11
1.2.1. Thành phần hóa học của sỏi	11
1.2.2. Thuyết hình thành sỏi tiết niệu	12
1.2.3. Các yếu tố nguy cơ sỏi tiết niệu	13
1.3. Biến đổi giải phẫu và sinh lý đường tiết niệu trên do sỏi niệu quản	14
1.3.1. Giai đoạn còn bù	14
1.3.2. Giai đoạn mất bù	15
1.3.3. Các biến chứng sỏi niệu quản	15
1.4. Chẩn đoán sỏi niệu quản	16
1.4.1. Triệu chứng lâm sàng	16
1.4.2. Cận lâm sàng	17
1.5. Các phương pháp điều trị sỏi niệu quản	18
1.5.1 Điều trị nội khoa	18

1.5.2. Phẫu thuật mở lấy sỏi.....	19
1.5.3. Tán sỏi ngoài cơ thể.....	19
1.5.4. Phương pháp tán sỏi niệu quản qua nội soi.....	20
Chương 2: Đối tượng và phương pháp nghiên cứu	27
2.1. Thời gian nghiên cứu.....	27
2.2. Đối tượng và địa điểm nghiên cứu.....	27
2.2.1. Tiêu chuẩn chọn bệnh nhân.....	27
2.2.2. Tiêu chuẩn loại trừ.....	27
2.3. Phương pháp nghiên cứu.....	27
2.3.1. Thiết kế nghiên cứu.....	27
2.3.2. Phương pháp chọn mẫu.....	28
2.4. Nội dung và các phương tiện, kĩ thuật áp dụng trong nghiên cứu.....	28
2.4.1. Khám lâm sàng.....	28
2.4.2. Cận lâm sàng.....	28
2.5. Quy trình tán sỏi niệu quản nội soi ngược dòng bằng laser.....	31
2.5.1. Dụng cụ.....	32
2.5.2. Quy trình tán sỏi.....	34
2.6. Theo dõi sau tán sỏi nội soi.....	39
2.7. Thời gian nằm viện.....	39
2.8. Thời gian tán sỏi.....	39
2.9. Đánh giá kết quả tán sỏi nội soi.....	40
2.10. Khám lại.....	40
2.11. Một số quy ước về các thông số nghiên cứu.....	40
2.11.1. Kích thước sỏi.....	40
2.11.2. Tiêu chuẩn sạch sỏi.....	41
2.12. Phương pháp thu nhận thống kê xử lý số liệu.....	41
2.13. Đạo đức nghiên cứu.....	41

Chương 3: Kết quả nghiên cứu	42
3.1. Đặc điểm chung.....	42
3.1.1. Tuổi và giới tính.....	42
3.1.2. Tiền sử sỏi tiết niệu.....	43
3.1.3. Lý do vào viện.....	44
3.1.4. Xét nghiệm nước tiểu.....	44
3.2. Các đặc điểm về viên sỏi.....	45
3.2.1. Kích thước của viên sỏi theo siêu âm.....	45
3.2.2. Bề mặt sỏi và tính chất cản quang của sỏi.....	45
3.2.3. Phân bố vị trí niệu quản có sỏi (phải, trái).....	46
3.2.4. Sỏi niệu quản kết hợp với sỏi vị trí khác.....	47
3.3. Đặc điểm thận và niệu quản trên siêu âm.....	47
3.3.1. Tình trạng niệu quản phía trên viên sỏi niệu quản.....	47
3.3.2. Mức độ ứ nước thận trên siêu âm.....	48
3.4. Chức năng thận.....	49
3.4.1. Kết quả đánh giá mức độ suy thận.....	49
3.4.2. Kết quả chụp cắt lớp vi tính và UIV.....	50
3.5. Kết quả tán sỏi nội soi.....	51
3.5.1. Khả năng tiếp cận viên sỏi.....	51
3.5.2. Đặc điểm niêm mạc niệu quản ở vị trí viên sỏi.....	51
3.5.3. Số lượng viên sỏi niệu quản được tán sỏi nội soi.....	52
3.5.4. Xử lý sau tán sỏi nội soi.....	53
3.5.5. Thời gian tán sỏi.....	53
3.5.6. Tai biến trong tán sỏi.....	54
3.6. Diễn biến sau tán sỏi nội soi.....	54
3.6.1. Biến chứng sau tán sỏi nội soi.....	54
3.6.2. Thời gian nằm viện.....	55

3.7. Kết quả khám lại.....	55
3.7.1. Tỷ lệ sạch sỏi trên X-Quang và siêu âm.....	55
3.7.2. Siêu âm kiểm tra mức độ ứ nước thận sau tán sỏi nội soi.....	56
3.7.3. Đánh giá kết quả tán sỏi nội soi.....	58
Chương 4: Bàn luận	59
4.1. Đặc điểm chung.....	59
4.1.1. Tuổi.....	59
4.1.2. Giới tính.....	59
4.1.3. Tiền sử mắc bệnh.....	59
4.2. Đặc điểm về lâm sàng và cận lâm sàng.....	60
4.2.1. Đặc điểm lâm sàng.....	60
4.2.2. Đặc điểm cận lâm sàng.....	60
4.3. Kỹ thuật và kết quả tán sỏi nội soi.....	64
4.3.1. Vô cảm.....	64
4.3.2. Đặc điểm niệu quản vị trí viên sỏi.....	64
4.3.3. Kỹ thuật tán sỏi nội soi.....	65
4.3.4. Thời gian tán sỏi.....	67
4.3.5. Đánh giá kết quả tán sỏi nội soi.....	68
4.3.6. Thời gian hậu phẫu.....	70
4.3.7. Tai biến và biến chứng.....	70
4.4. Theo dõi sau tán sỏi.....	71
Kết luận	73
Khuyến nghị	74
Tài liệu tham khảo	75
Phụ lục	

DANH MỤC BẢNG

Bảng 3.1: Xét nghiệm hồng cầu, bạch cầu trong nước tiểu.....	44
Bảng 3.2: Bề mặt sỏi niệu quản trên X-Quang.....	45
Bảng 3.3: Tính chất cản quang của sỏi niệu quản trên X-Quang.....	46
Bảng 3.4: Sỏi niệu quản kết hợp với sỏi vị trí khác.....	47
Bảng 3.5: Giãn niệu quản trên siêu âm.....	47
Bảng 3.6: Kết quả chụp CLVT và UIV.....	50
Bảng 3.7: Mức độ ngấm thuốc thận trên phim chụp UIV.....	50
Bảng 3.8: Khả năng tiếp cận viên sỏi niệu quản.....	51
Bảng 3.9: Đặt thông niệu quản sau tán sỏi nội soi.....	53
Bảng 3.10: Thời gian tán sỏi.....	53
Bảng 3.11: Tai biến trong tán sỏi.....	54
Bảng 3.12: Biến chứng sau tán sỏi nội soi.....	54
Bảng 3.13: Thời gian nằm viện.....	55
Bảng 3.14: Tỷ lệ sạch sỏi niệu quản trên X-Quang và siêu âm.....	55
Bảng 3.15: . Mức độ ứ nước thận trước và sau tán sỏi.....	56
Bảng 3.16: Đánh giá kết quả tán sỏi nội soi.....	58
Bảng 4.1: So sánh kết quả tán sỏi với một số tác giả khác.....	68